

Maya Arfvidson, MP, har i en interpellation ställt följande frågor till mig:

- **Vilka insatser görs för att stärka demokratin och gotlänningarnas känsla av att de kan vara med och påverka?**
- **Vilka konkreta åtgärder gör ni och planerar att göra i framtiden?**

Jag tackar för interpellationen och vill börja med att framhålla hur viktig frågan om delaktighet och känslan av inflytande är för mig och det politiska styret. Vi uttrycker det tydligt i vår politiska överenskommelse när vi säger att vi ska vara mest nyfikna på dem vi är till för och bäst på att lyssna.

Regionfullmäktige har antagit en policy för medborgardialog där detta blir ett verktyg där medborgare bjuds in till att samskapa kunskap och beslutsunderlag tillsammans med förtroendevalda. Medborgardialog är ett komplement till vår representativa demokrati och ger medborgarna möjlighet att delta och påverka i särskilda och mera komplexa frågor även mellan valen. Regionstyrelseförvaltningen håller på att utarbeta riktlinjer och rutiner för hur dessa dialoger ska genomföras och vilka särskilda frågor som kommer vara aktuella.

Här är samrådsprocesser viktiga och goda exempel är när vi för dialoger kring t.ex. Fördjupade översiktsplaner och nu aktuella ÖP. Här bjuds alla gotlänningar in och allas synpunkter tas om hand. Kring programmet för utveckling av Klintehamn fanns samhällsbyggnadsförvaltningen i Klintehamn och i Klinteskolan bland elever för att också fånga barns tankar kring utvecklingen när dem.

Det regionala utvecklingsuppdraget kräver dialog med många såsom näringsliv, civilsamhälle och enskilda. Vi har flera olika processer för dialog kring olika frågor. Utifrån den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 och de genomförandeprogram vi har vi tillskapat forum för dialog. Forumen ingår i en struktur för dialog med myndigheter, näringsliv, föreningsliv och civilsamhälle. Här har vi också ett handslag med näringslivet och regelbundna näringslivsbesök. Region Gotland är också arrangör av Almedalsveckan som verkligen är landets viktigaste demokratiska vecka. Fokus senaste året har varit att fler röster ska höras och vi har skapat utrymme för unga på Almedalens scen.

Programmet *Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland 2023-2027* är ett av tre genomförandeprogram kopplat till den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*. Programmet syftar till att skapa samverkan och konkretisera vad vi tillsammans kan göra på kort sikt för att skapa ett socialt hållbart Gotland och vänder sig till alla aktörer som vill samverka. Ett av programmets sju mål är målet Alla kan delta i den demokratiska samhällsutvecklingen. Målet syftar till att öka tilliten till samhället och den demokratiska samhällsutvecklingen. Det ska också bidra till ökad delaktighet och en upplevelse av att vi kan göra våra röster hörda. Prioriterade insatsområden inom målet är Insatser för att öka kunskapen om samhällsnormer och icke-diskriminering, Insatser för upplevd trygghet att delta i samhället och Insatser för att identifiera och undanröja hinder för deltagande. Region Gotland är en av de viktigaste aktörerna som kan arbeta med programmet som numera även är ett styrande program i regionens nya styrmodell. För att nå målet krävs det dock att vi arbetar och samverkar på bred front tillsammans. En av arenorna som skapats i detta syfte utifrån programmet är Forum för social välfärd dit alla aktörer på ön bjuds in. Till hösten 2024 planeras ett forum kring målet om den demokratiska samhällsutvecklingen med syfte att skapa en gemensam kraftsamling.

Motsvarande forum för dialog finns kopplat till *Genomförandeprogrammet för tillväxt, klimat och miljö* men också för olika områden för utveckling som exempelvis landsbygdsutveckling som har sina egna dialogforum – både ute i våra tätorter genom förbättringsdialoger och motsvarande forum där alla för dialog tillsammans.

Flera råd finns inom Region Gotland för samråd och informationsbyte. Här har vi Trafikråd och Plattform Lantbruk samt framåt också GAIST på energiområdet. Ett gott exempel är också Tillgänglighetsrådet med en tillhörande samrådsstruktur. Tillgänglighetsrådet är ett råd för samverkan mellan Region Gotland och organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning. Rådets arbete bygger på FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och består av regionstyrelsens utsedda ledamöter och företrädare från funktionshinderrörelsens organisationer. Rådet kan vara remissinstans eller ett diskussionsforum för kunskapsutbyte i frågor som berör personer med funktionsnedsättning gällande rättigheter och förhållanden i samhället. Fyra samrådsgrupper för personer med funktionsnedsättning finns även på nämndnivå. På samrådsgrupperna hanteras specifika frågor kopplade till förvaltningarnas verksamheter.

Skolans demokratiuppdrag är tydligt framskrivet i skolans styrdokument (skollagen, läroplaner och Skolverkets allmänna råd). Skollagens fjärde paragraf slår fast att ”Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på” och läroplanerna för förskola/skola/gymnasiet inleds med tydliggörande att ”Skolväsendet vilar på demokratins grund”. Skolan har ett dubbelt uppdrag som består i att förmedla och förankra både kunskaper och demokratiska värden. Det handlar om att utbilda medvetna och kompetenta samhällsmedlemmar som enligt demokratins ideal kan hantera den kunskap och värdegrund som det svenska samhället vilar på. Målet med skolans demokrati- och värdegrundsarbete är att främja demokratin och motverka odemokratiska uttryck.

Demokratiarbetet är genomgående i all undervisning på våra skolor. Lärarna/pedagogerna uppmuntrar barn och elever att göra sin röst hörd, lyfta sina behov och åsikter, tänka självständigt, uppmuntra till samtal om politiska frågor, skapa delaktighet, skapa aktiviteter utöver lektionerna, bedriva värdegrundsarbete, ha inflytande över undervisningens planering/genomförande mm. Skolorna främjar värdet av öppna diskussioner i klassrummen om politiska frågor för elevers utvecklande av demokratisk kompetens så som politiskt engagemang, kunskap och intresse.

Elever och barnen har alltså rätt till inflytande över sin utbildning och sin arbetsmiljö. De har också rätt att hålla möten och organisera sig (elevkår, klassråd, mentorsgrupp, elevskyddsombud mm). Elevrättigheterna innebär också att skolan ska ge eleverna en demokratisk fostran. Förutom att vara en rättighet för eleverna så är delaktighet och inflytandet också en del i skolans demokratifostrande uppdrag. Barn och unga ska vidare ges möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som berör dem och deras åsikter ska också beaktas, vilket även står i Barnkonventionen.

Den nationella styrningen för att främja demokrati har alltså en stor inverkan på BUN och GVN:s verksamheter. Givet är ju då att skolan redan är ett av de instrument som politiken har till förfogande för att stärka medborgares demokratiska kompetens. Andra demokratiuppdrag som inte hör till de ordinarie skolformerna:

Gotlands folkhögskola har, som alla folkhögskolor i Sverige, ett uppdrag att bedriva en verksamhet som syftar till att nå de folkbildningsmål som staten (politiken) fastställt. Bland annat genom att stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin - samt bidra till att göra det möjligt för en ökat mångfald, för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen (genom t ex politiskt, fackligt, kulturellt eller annat ideellt arbete). Folkhögskolan arbetar på ett demokratiskt sätt som uppmuntrar delaktighet och inflytande. Så även när det kommer till folkhögskolan så är skolan redan ett instrument som politiken har för att stärka medborgares demokratiska kompetens (utifrån att politiken utformar och beslutar bl.a. om förordningen om statsbidrag till folkbildningen).

Ungdomsavdelningens verksamhet ska bland annat erbjuda en meningsfull fritid genom att skapa goda möten, främja relationer, stimulera kreativitet och kritiskt tänkande, stödja, vara en trygg mötesplats och stärka identitet. Ungdomsavdelningens arbete tar stöd i:

- Barnkonventionen - ”Artikel 31: Barn har rätt till lek, vila, fritid och rekreation samt fritt delta i det kulturella livet”
- De ungdomspolitiska målen (Regeringen) - ”Alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen”
- Europeiska riktlinjer för öppen ungdomsverksamhet (Chartern)
- Vårt Gotland 2040 - ”Unga behöver få förutsättningar att utvecklas till trygga individer som aktivt kan ta del i samhällsutvecklingen”.

Ungdomsgårdarna är till för alla - oavsett livsstil, könsidentitet och könsuttryck, funktionsnedsättning, sexuell läggning etnisk bakgrund, politisk åsikt eller religiös tro. De kännetecknas av tillgänglighet, mångfald, inkludering, icke-diskriminering och jämställdhet.

Sedan början av februari har Region Gotland en ny och förbättrad webbsida. Det huvudsakliga syftet för den nya webbplatsen är att den ska bidra till att underlätta i vardagen för invånare, besökare och näringsliv genom enkla, effektiva tjänster och användbar och tillförlitlig information. Webbplatsen ska också bidra till att utveckla Gotland och Region Gotlands verksamheter genom enkla vägar till delaktighet och påverkan. Det har blivit enklare att lämna synpunkter och förslag. Ett annat konkret resultat i arbetet är att det blivit tydligare för allmänheten att veta inom vilka områden som det finns möjlighet att engagera sig och påverka öns utveckling då vi har samlat dessa områden på <https://gotland.se/utveckla-gotland>. Webben kommer att denna sida utvecklas för att visa på områden där regionens verksamheter antingen genomför eller planerar för dialoger.

Region Gotlands *Kulturplan för 2021-2024* pekar ut kulturens betydelse för demokrati och yttrandefrihet som ett prioriterat område. En ny kulturplan är under framtagande som planeras gälla från och med 2025 om den antas. När vi tar fram olika planer och program sker det i bred dialog med både allmänhet och intressenter och är också ett bra exempel på tillfällen när vi för dialog. Region Gotland är den enda regionen som tillför resurser till kulturen i år. Det visar hur högt vi prioriterar och värdesätter kultur- och kulturens bidrag till människor och samhälle. Till det adderas biblioteken där vi ökat öppettider och tillgänglighet och där också den nya bokbussen bidrar till barn över hela ön. Under året har vi också sett en samverkan mellan teknikförvaltningen, Röda Korset och biblioteken där ”årets happening” varit bokskåp placerade i parker och lekplatser över hela ön.

Meit Fohlin, regionstyrelsens ordförande